

Trajnostno financiranje

26. letna konferenca notranjih revizorjev

dr. Iskra Sokolovska

Laško

23.11.2023

Trajnostno financiranje

1. Trajnostno financiranje
2. Pregled regulative na področju trajnostnega financiranja
3. EU Taksonomija
4. Trajnostnost v poslovnih bankah
5. Trajnostnost v bančnem sistemu

Trajnostno financiranje

- Trajnostno financiranje pomeni upoštevanje okoljskih, družbenih in upravljavskih vidikov pri investicijskih odločitvah finančnega sektorja, z namenom spodbujanja dolgoročnejših naložb v trajnostnih ekonomskih dejavnostih.
- Trajnostno financiranje ima ključno vlogo pri doseganju okoljskih ciljev EU.
 - Evropski zeleni dogovor (skladnost s Pariškim sporazumom)
 - Repower EU
- Zakonodaja s področja trajnostnega financiranja zajema vse tri vidike ESG, merjenje ESG tveganj je najbolj dorečeno na področju okoljske problematike (taksonomija).

Pregled regulative na področju trajnostnega financiranja

- **EU Taksonomija** je ključni mejnik za povečanje nabora okoljskih podatkov.
 - Taksonomija uvaja opredelitev okoljsko trajnostnostnih dejavnosti kot dejavnosti, ki bistveno prispevajo vsaj k enemu od 6 okoljskih ciljev, ter hkrati ne škodijo bistveno ostalim ciljem.
- **Razkritja o trajnostnem poslovanju** bodo pomembno povečali nabor podatkov srednjeročno.
 - **Uredba o taksonomiji** : uvaja razkritja o skladnosti poslovanja s Taksonomijo (za vsa velika podjetja, ki so zavezana k poročanju nefinančnih podatkov po NFRD (velika podjetja, ki kotirajo + banke + zavarovalnice; >500 zaposlenih)).
 - **direktiva CSRD**: uvaja Poročilo o trajnostnosti, nabor zavezancev po NFRD za navedena razkritja se povečuje na vsa velika in vsa podjetja ki kotirajo na borzi (razen mikro podjetja), ter uvaja zahtevo po neodvisnem pregledu razkritih podatkov.
 - **direktiva SFDR**: uvaja razkritja o trajnostnosti v finančnem sektorju z vidika investicijskih odločitev finančnih podjetij in njihovih naložb z okoljsko in/ali socialno značilnostjo.

Pregled regulative na področju trajnostnega financiranja

- **Uredba o evropskih zelenih obveznicah** uvaja prostovoljni standard za naložbe skladne s taksonomijo.
- Poteka dopolnitev **bančne bonitetne zakonodaje** iz vidika obravnave trajnostnosti v vseh treh stebrih bančnega nadzora.
 - V okviru prvega stebra je predviden predlog meril za vključitev ESG elementov v izračun kapitalskih zahtev za obstoječe kategorije tveganj, posebna bonitetna obravnava za (ESG) izpostavljenosti zaenkrat ni predvidena.
 - V okviru drugega stebra so bili oblikovani predlogi glede vključitve ESG tveganj v upravljaljske procese bank in v nadzorniške procese.
 - Z decembrom 2022 pa so nekatere banke pričele razkrivati prva razkritja v okviru tretjega stebra.

Pregled regulative na področju trajnostnega financiranja

- Obravnava ESG izpostavljenosti (Pillar 1)

- regulatorni okvir mora ostati "risk-based" (ocena diferenciala tveganja?)
- podnebna tveganja so dodaten dejavnik obstoječih tveganj, zlasti kreditnega
- potreba po celovitejšem pristopu (MaP, socialni vidik)

- Upravljanje z ESG tveganji in nadzor (Pillar 2)

- vključitev ESG vidika v upravljanju s tveganji
- načrti bank za trajnostni prehod
- izvajanje nadzorniških stresnih testov

- ESG razkritja (Pillar 3)

- kvantitativna razkritja za fizična in tranzicijska tveganja
- kvalitativna razkritja socialnih in upravljavskih tveganj

Regulatorne spodbude trajnostnemu financiranju

- Ključno vprašanje pri trajnostnem financiranju so regulatorne spodbude, skozi zeleni podporni ali rjavi kaznovalni faktor prilagoditve kapitalskih zahtev. Po preučitvi s strani EBA, spremembe kapitalskih zahtev niso predvidene.

Prednosti in slabosti uvedbe prilagoditvenih faktorjev kapitalskih zahtev za podnebni tveganj

Prednosti	Slabosti
Izboljšanje profila tveganja v teoriji	Prilagoditveni faktor ni občutljiv na raven tveganja, manjkajo tudi zgodovinski podatki za kalibracijo
Povečanje kapitalskih zahtev za naložbe, ki so bolj tvegane, pripomore k večji odpornosti	Tveganje dvojnega štetja (skozi rating ocene)
Article 459 CRR bi lahko omogočil uvedbo strožjih zahtev za okoljsko bolj škodljivih izpostavljenosti	Pomanjkanje podatkov za kalibracijo, potencialni "cliff-effect", saj bi sprememba kapitalskih zahtev veljala le 1 leto
Preudaren pristop s pogledom naprej	Razlika med ročnostjo izpostavljenosti in relevantnim horizontom materializacije podnebnih tveganj
Prilagoditveni faktor zmanjša potrebo po zgodovinskih podatkih, ker bi upošteval prihodnji razvoj	Negotovost glede dinamike razvoja tveganj in prilagajanje gospodarstva/podjetij bi se prenesla na ocene prilagoditvenih dejavnikov, oz. lahko vodila v neustrezne kalibracije
Poenoten in bolj enostaven pristop na ravni EU, v primerjavi z diskrecijske razlike v okviru 2. stebra	Neustreznost orodij v okviru 1. stebra, ki praviloma temeljijo na zgodovinskih podatkih, ter nekoordiniranost na mednarodni ravni (regulatorna arbitraža)
Podporni faktor za prehodne izpostavljenosti	Operativne izzive in vsebinska vprašanja (definicija obsega izpostavljenosti, ciljnih vrednosti, dvojno štetje)
Izboljšanje analitičnih zmogljivosti finančnih institucij	Poslabšanje kreditnih standardov (v primeru bolj tveganjih zelenih naložb)
Skladnost s politiko javnega sektorja	Neoptimalne rešitve, ključno je oblikovanje pravega "policy mix", brez spremembe prvotne namembnosti bonitetnih okvirjev
Signal ekonomskim subjektom	Ovira prehoda najbolj onesnaževalnih dejavnosti, zmanjšane tokove kapitala v prehodnih dejavnostih, beg sredstev (npr. v nebančnem finančnem sektorju), nejasen vpliv dozdajšnjih prilagoditvenih dejavnikov (SME, ISF)

Vir: EBA, Report on the role of environmental and social risks in the prudential framework EBA/REP/2023/34, 2023

Regulatorne spodbude trajnostnemu financiranju

- Naslavljanje podnebnih tveganj v okviru makrobonitetne politike ostaja izziv, predvsem zaradi kompleksnosti kalibracij, ter bi zahtevalo prilagoditve sedanjih instrumentov v različni meri.

Prednosti in slabosti posameznih instrumentov za naslavljanje podnebnih tveganj

Orodje	Prednosti	Slabosti
■ Sektorski blažilnik tveganj	Fleksibilnost	Kompleksna kalibracija in opredelitev sektorjev/območij izpostavljeni podnebnemu tveganju, trenutno samo za domače izpostavljenosti
■ Omejitve velikosti izpostavljenosti (tveganje koncentracije)	Ciljni ukrep	Kompleksna kalibracija in opredelitev sektorjev/območij izpostavljeni podnebnemu tveganju
■ MaP omejitve kreditiranja prebivalstva	Fleksibilnost, brez zahteve po dodatnega kapitala	Precej postopni učinek krepitev odpornosti, le za posamezne segmente
■ Kapitalski pribitek koncentracije	Ciljni ukrep	Kompleksna kalibracija in opredelitev sektorjev/območij izpostavljeni podnebnemu tveganju
■ Sektorske zahteve (uteži tveganj ali minimalni LGD)	Obvezna reciprociteta	Novo orodje, kompleksna kalibracija, vpliv na mikrobonitetne zahteve

Vir: ESRB, Macroprudential challenge of climate change, 2022

EU Taksonomija

- Ključni mejnik v zakonodajnem okviru je **EU taksonomija**, ki uvaja opredelitev okoljsko trajnostnostnih dejavnosti (E v ESG).
- **Okoljsko trajnostne dejavnosti** so dejavnosti, ki bistveno prispevajo vsaj k enemu od 6 okoljskih ciljev, ter hkrati ne škodijo ostalim ciljem.
 - **blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje podnebnim spremembam**
 - varstvo voda
 - krožno gospodarstvo
 - preprečevanje in nadzor onesnaževanja
 - ohranjanje biotske raznovrstnosti
- Za oceno skladnosti s taksonomijo se uporabijo tehnični kriteriji (trenutno definirani za prvih 2 ciljev).

EU Taksonomija

Pogoji skladnosti s taksonomijo

Vir: EK, 2023

EU Taksonomija

- Uvedba EU Taksonomije je ključni mejnik, saj predstavlja med drugim tudi podlago za nekatere zakonodajne pobude (npr. oznaka zelenih obveznic), vendar je pomembna skrbna presoja posamezne naložbe.

EU taksonomija

Kaj je Taksonomija	Kaj ni Taksonomija
Klasifikacijski sistem ki uvaja jasne definicije kaj je okoljsko trajnostna dejavnost	Ni obvezni seznam naložb
Orodje za pomoč investitorjem in podjetjem za sprejemanje informiranih naložbenih odločitev glede okoljsko trajnostnih dejavnosti z namenom ugotavljanja stopnje trajnosti naložbe	Ni ocena zelenosti podjetij
Odrzavna tehnologija in regulatornih sprememb: taksonomija bo redno ažurirana	Ni presoja finančne uspešnosti naložbe
Prispeva k prehodu onesnaževalnim dejavnostim	Kar ni zeleno ni nujno "rjavo". Dejavnosti ki niso na seznamu niso nujno dejavnosti ki onesnažujejo. Fokus taksonomije so dejavnosti ki bistveno prispevajo k okoljskim ciljem.
Tehnološka nevtralnost	
Spodbuja transparentnost skozi razkritje povezanih s taksonomijo za udeležence na finančnih trgih in velikih podjetij	

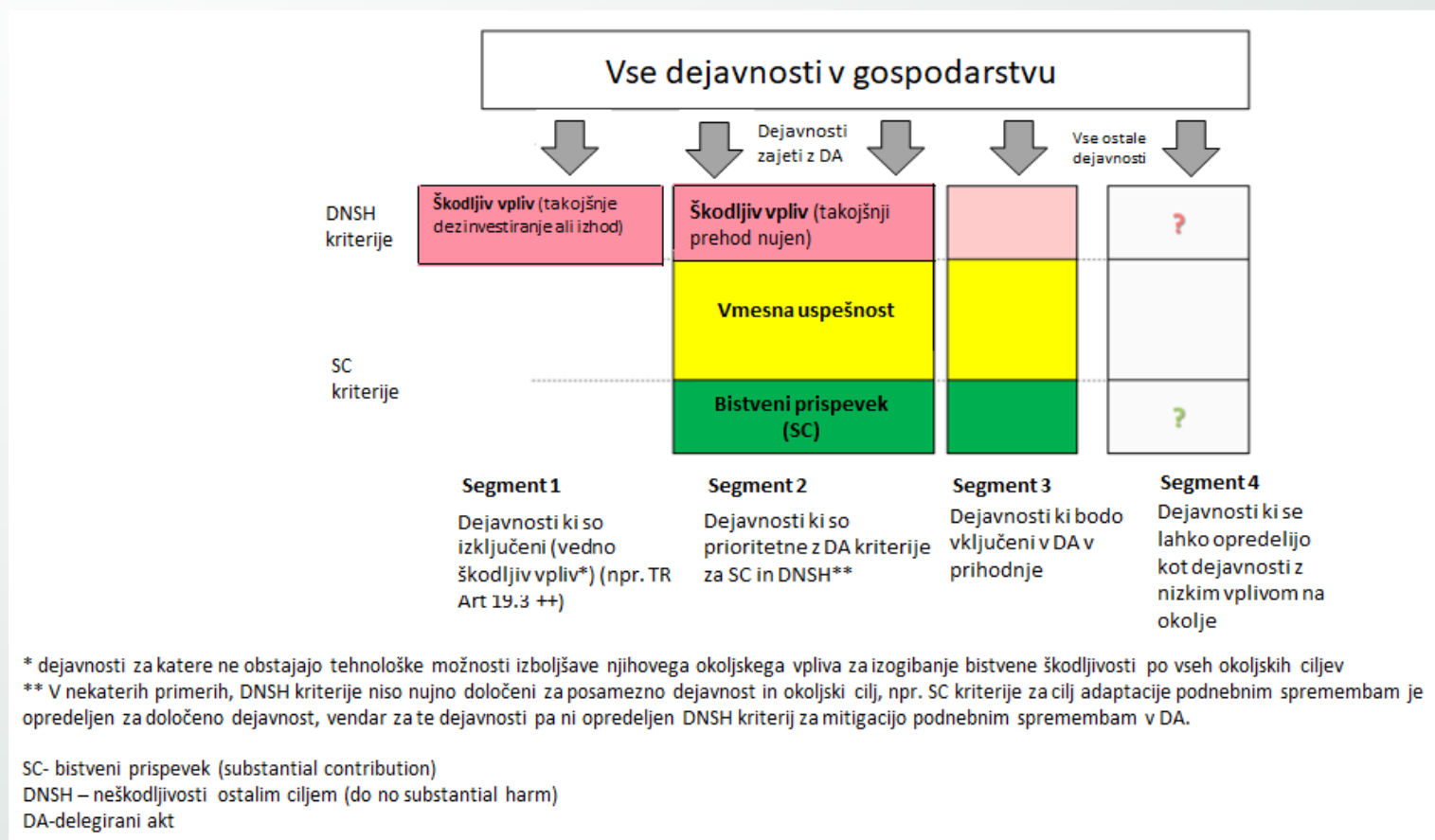
Vir: EK, 2023

EU Taksonomija

- Če dejavnost ni okoljsko trajnostna, še ne pomeni, da je dejavnost škodljiva okolju.
- Kako oceniti ostale aktivnosti? Možen pristop je upoštevanje stopnje usklajenosti s taksonomijo (TAC-Taxonomy alignment coefficient) oziroma izpostavljenosti tranzicijskemu tveganju (TEC-Taxonomy exposure coefficient), pri čemer je $TAC+TEC=1$ (Alessi et al, 2023).
- Potrebne so dodatne definicije pri razmejevanju vpliva dejavnosti, s preučitvijo semaforja okoljsko trajnostnih dejavnosti.
- Hkrati je pomembno upoštevati tudi načrte za zmanjšanje izpustov (možnosti prehoda med posameznimi kategorijami).

Razširitev taksonomije – sistem semaforja

Konceptualni okvir razširitve taksonomije

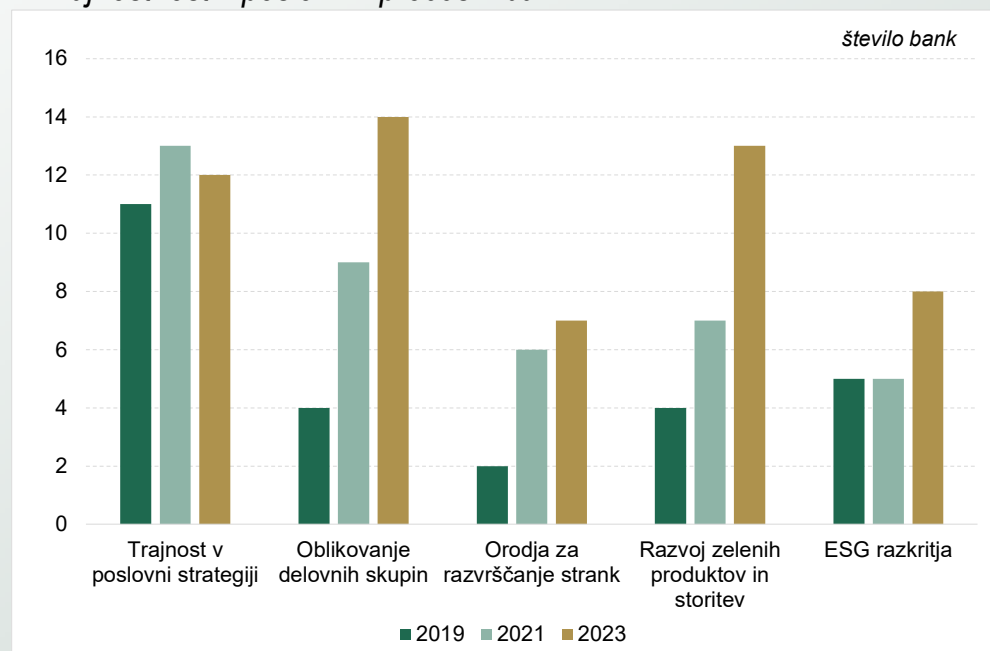

Vir: EU Platforma za trajnostno financiranje, The extended environmental taxonomy, 2022

Trajnostnost v poslovnih bankah

- V treh letih je pri bankah zaznati premik od obravnave trajnostnosti iz načelne na operativno raven.
- Banke so naredile konkretne korake k upoštevanju trajnostnosti v poslovnih procesih, zlasti z vidika oblikovanja delovnih skupin in razvojem zelenih produktov.

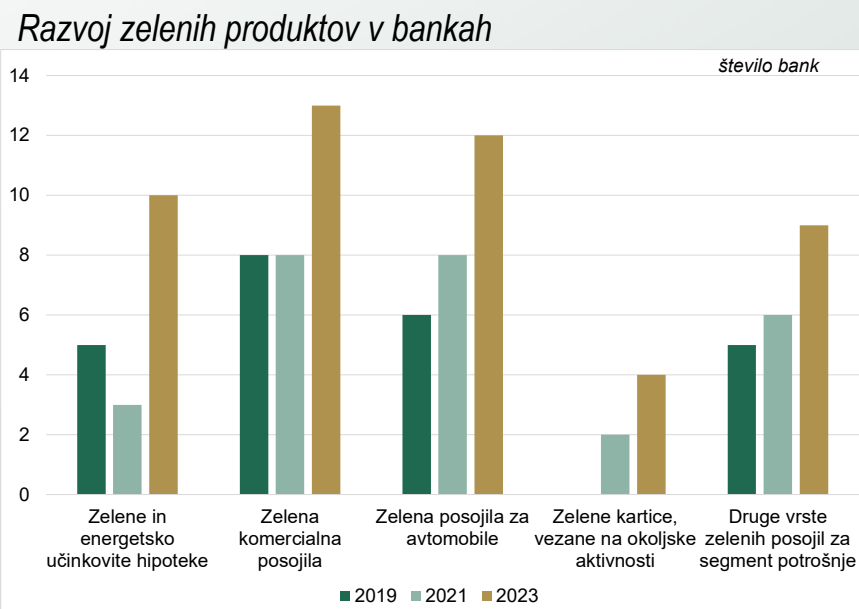
Trajnostnost v poslovnih procesih bank

Vir: Banka Slovenije, 2023

Trajnostnost v poslovnih bankah

- Ponudba zelenih kreditov se je prav tako povečala, trenutno zelene kredite ponuja skoraj polovica od 16 bank.
- Banke ponujajo zelene kredite po nižji obrestni meri v primerjavi z drugo ponudbo, obrestna razlika je največja pri potrošniških kreditih.

Vir: Banka Slovenije, 2023

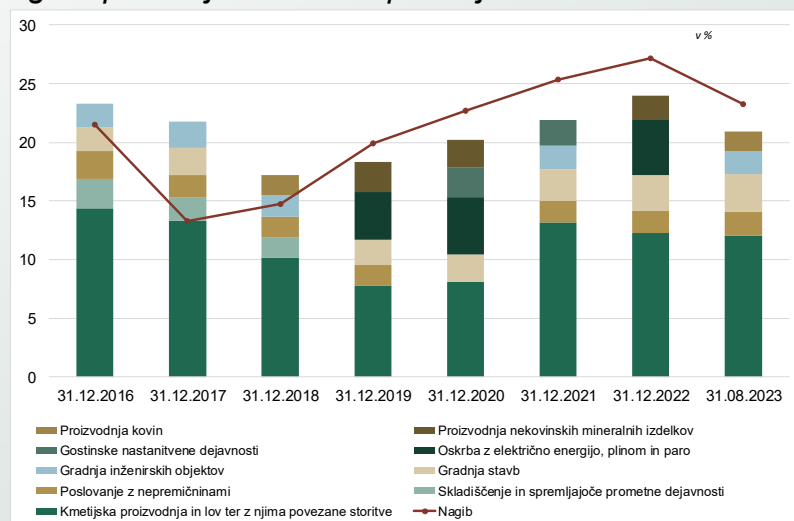
Trajnostnost v poslovnih bankah

- Definicije trajnostnosti ali zelenih kreditov niso poenotene po bankah, zato je primerjava med bankami težavnejša.
- Oznaka zelenih kreditov, analogna na oznake zelenih obveznic, bi lahko omilila to težavo.
- Zapiranje podatkovnih vrzeli in kompleksnost obravnave tematike pa bodo izziv tudi v prihodnje.

Trajnostno financiranje v bančnem sistemu

- Kazalnik nagiba kreditnega portfelja odraža nagnjenosti kreditnih portfeljev k financiranju onesnaževalnih dejavnosti, izhaja pa iz razlike med kreditne deleže in deleže v dodani vrednosti posameznih dejavnosti.
- Za slovenski bančni sistem je značilen nagib k onesnaževalnim (energetsko-intenzivnim) dejavnostim, ki izhaja pretežno iz izpostavljenosti do dejavnosti kmetijstva in gradbeništva (74.2% z avgustom).

Nagib izpostavljenosti NFD portfelja do onesnaževalnih dejavnosti

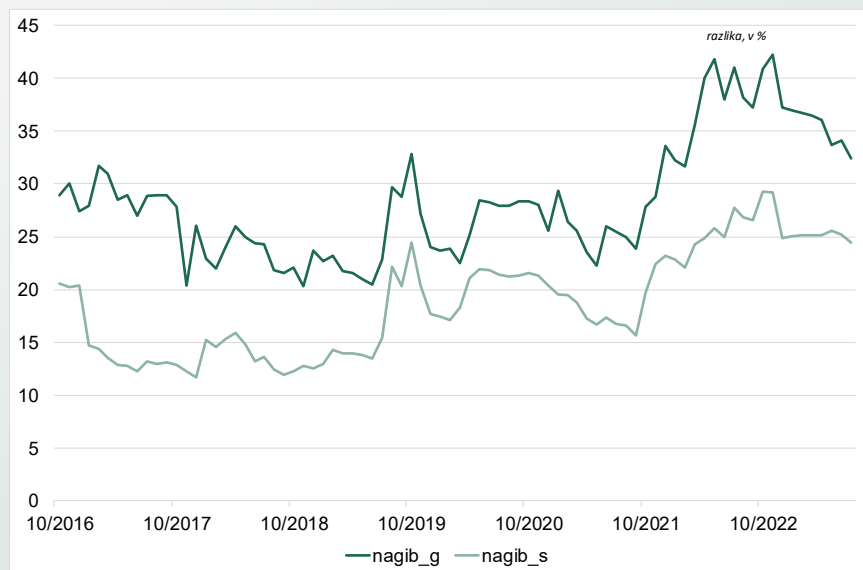

Vir: Banka Slovenije, Eurostat, 2023

Trajnostno financiranje v bančnem sistemu

- Nagib k onesnaževalnim (energetsko-intenzivnim) dejavnostim se je povečeval v času, zlasti z energetske krize, v zadnjem obdobju ob stabilizaciji cen energentov se je ta celo znižal (z avgustom 26,8%).

Nagib izpostavljenosti NFD portfelja do onesnaževalnih dejavnosti v času

Opomba: Oznaka nagib_g se nanaša na nagib izračunan na podlagi granularnih, oznaka nagib_s se nanaša na nagib izračunan na podlagi sektorskih emisij.

Vir: Banka Slovenije, Eurostat, 2023

Zaključek

- Regulatorna na področju trajnostnega financiranja se intenzivno razvija, srednjeročno je pričakovati večji obseg podatkov (SME?).
- Poleg zapiranja podatkovnih vrzeli bo harmonizacija merjenja podnebnih tveganj ključno.
- Sektorska obravnava podnebnih tveganj bo prav tako pomembna z vidika razogljičenja portfeljev, zaradi koncentracije tveganj v nekaterih dejavnostih.
- Pri obravnavi podnebnih tveganj pa je potrebno upoštevati tudi načrte prehoda na ravni dejavnosti/podjetij.